

בעזה"ש"ת

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו

בסעודת רעוא דרעוין

פרשת וישלח

שנת תשע"א לפ"ק

יוצא לאור ע"י

מכון מעדני מלך וויען

גליון תרכ"ט

לעילוי נשמת

הרבנית הצדיקת מרת חנה ע"ה

בת הגה"ק רבי חיים יהודה הלוי דייטש זצוק"ל – דומ"ץ מאקאווא

אשת כ"ק הגה"צ אב"ד סאמבאטהעלי זצוק"ל

נפטרה ביום ערב חנוכה שנת תש"נ לפ"ק

ת.נ.צ.ב.ה.

להשיג אצל

מכון מעדני מלך וויען

185 Wilson St.

Brooklyn N.Y. 11211

718.388.1751.#117

דברי תורה

בסעודה שלישית פורשת וישלח תשע"א לפ"ק

לא הגיע זמנו לומר שירה עד היום
באותה שעה שנלחם ציעקב.

ובתב צספה"ק עצודת ישראל, צסם
חכס אחד, כי כל מלאך אינו
אומר שירה וזמרה להצורא ית"ש רק
על החסד שצבראו לעשות רצונו ית',
ולמשל מלאך מיכאל כשפועל רצונו
ית"ש ומלמד זכות על ישראל ומגביר
החסדים, אשר לזה התכלית נצרא, אז
אומר שירה, וכן כל המלאכים. והנה
שרו של עשו הוא הס"ס (וזה"ק פנחס
רמו:), הוא היצר הרע הוא השטן
שנצרא להסית האדם ולהסירו מדעת
יוצרו, כי לכך נצרא. אמנם אף על גב
שלכך נצרא, אין חפץ המלאך הזה
באמת שישמע האדם לקולו לעשות
הרע, רק הוא מחויב לעשות פעולתו
ולהדיחו, והאדם יתחזק וילחוס כנגדו
ויכבוש אותו, וזה תכלית צריאתו, כי
לא צראו היוצר צ"ה באופן אחר, כי
מאתו לא תלא הרעה, רק כמשל
הזונה עם בן המלך הנזכר צוזה"ק (פ'
תרומה קסג).

ויאמר שלחני כי עלה השחר, ויאמר
לא אשלחך כי אם צרכתי
וגו', ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך,
כי אם ישראל, כי שרית עם אלקים
ועם אנשים ותוכל וגו', ויצרך אותו
שס' (לצ-כו). ויש להבין אריכות הלשון,
וסגי למימר ויצרכהו'. (ועיין צרש"י).
וצרצונו צחיי כתב צסם מדרש שצרכו
צצרכת כהנים ע"כ. וצריך ציאור.

ובתחלה נקדים מה שכתוב צתיקוני
זהר (הקדמה ג.) כי
ישראל, הם אותיות א'סיר אל' ע"ש.
(וכן כתב צחחס סופר קעו. ד"ה לא).
והמלאך אמר צטעס קריאתו ישראל, כי
שרית עם אלקים ועם אנשים, ואם כן
מסתמא הרמו והפשט עולים שניהם צקנה
אחת. ונראה דאיתא צגמרא (חולין לא).
ויאמר שלחני כי עלה השחר, אמר לו
גנב אתה או קוציוסטוס אתה,
שמתירא אתה מן השחר. אמר לו
מלאך איני, ומיום שנצראתי לא הגיע
זמני לומר שירה עד עכשיו ע"כ. והיא
פליאה שמיום שנצרא שרו של עשו,

יעקב אבינו, מי יודע באיזה חקירות
עצומות ורשתו אשר טמן. וזהו שכתוב
וירא כי לא יכול לו, שאבינו יעקב
התגבר בקדושתו נגדו עד שנגע בכף
יריכו, עיין בזה"ק (פ' וישלח קע.)
ותראה קנת מזה. לכן אחרי שראה
הבריאה הנצחית, יעקב איש תם, כי
לא יכול לו, אמר שלחני כי עלה
השחר, והגיע זמני לומר שירה, שלכך
נבראתי, וברוך ה' שפעלתי פעולתי,
לכן אני חפץ לומר שירה עכל"ק.

והגדה כל הבריאה אומרת שירה
מיום שנבראו, שנותנים שבה
והודאה על בריאתם, שכל מה שברא
הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו
(אבות ו-ד), והם משבחים על הזכיה
שיש להם שיתעלה מהם כבוד שמים.
וכמו כן כל איש ישראל אומר שירה
לה', שזכה להברא ישראל, שלא עשני
גוי, ומשבח תמיד ונותן הודאה על
חלקו. אמנם בריאה אחת עמדה
בעולם זה יותר מאלף שנה, ולא הגיע
ממנה כבוד שמים, באופן שחרגישה
החסד שבראה ה', שמוכל לומר שירה
על זה, והוא הק"מ שרו של עשו. עד
שאמרו חז"ל (סוכה נב.) שגם הקב"ה
מתחרט על מה שברא היצר הרע
דכתיב (מיכה ד-ו) ואשר הרעותי ע"ש.

ורק כעת שחיפש אבר או גיד אחת
ציעקב שימצא בו פגם, ויוכל
על ידי זה לשלוט עליו, ולא מצא. ולא

וכתוב שם, כי אם ישמע בן המלך
לזונה המסיתו במלכות המלך
וידבק בה, אין מזה נחת רוח להזונה,
רק כשמתגבר בן המלך וגוער בה
ודוחה אותה במהמורות לא תקום, אז
מתעורר נחת רוח לאבי המלך ומשלים
שכר לבנו, וגם להזונה מייטיב בעבורו
שעשתה רצונו להסיתו ולא יכלה לו,
ונעשה נחת רוח להמלך. וכן הנמשל
להיצר הרע, הגם שמפתה את האדם,
מכל מקום אין חפצו ברשעים
המקשיצים לקולו. ולכן אמרו (ב"ב טו.)
יורד ומסית עולה ומקטרג. אכן אז
נעשה פעולתו באמת, כשמפתה לאדם
ולא יכול לו, ונתעורר נחת רוח
ליורנו, ואז גם היצר הרע לוקח שכרו
משלם, בעבור שהוא גרם הנחת רוח.

והבול"אך הג"ל עדיין לא אמר שירה
מיום שנברא, שלא היה
אדם שכבשו לגמרי כמו יעקב אבינו
שלימו דאבהן, שהיה בן פ"ד שנים
וגבור בצבורתו, שהיה מעביר האבן
מעל פי הבאר כמי שמעביר הפקק
מעל הנלוחית (ב"ר ע"ג), ואף על פי
כן לא נתעורר בכוחו חלילה לשום
תאוה רעה כמ"ש (בראשית מט-ג)
ראובן כחי וראשית אוני, שנולד מטפה
ראשונה (יבמות עו.) וכו'. והנה
כשנלחם עמו שרו של עשו לא היתה
האציקה צדק פשוט כדרך שנלחמים
בעלי מלחמות, רק צודאית היתה
המלחמה ברוחניות לבלבל מחשבתו של

(יבמות כג.), מכל מקום לפי גודל מדריגתו של יעקב מצא צוה על כל פנים חטא שיוכל ליגע בו, ותקע כף ירך יעקב בהחזקו עמו.

ועל זה אמר יעקב להמלאך, לא אשלחך כי אם ברכתני, וכתב באור החיים הק' שלא יחזק מתקיעת ירכו ע"כ. ויש להוסיף, שלא יקטרג להסיר ממנו השני שמות דקדושה שיש על השומר צדיקו, ולהשליט עליו שמות הס"מ והשט"ן, ועל זה זיקש ממנו ברכתו. ואמר הכתוב, ויצרך אותו שם, כי שני השמות שד"י והוי"ה עולים כמספר ש"ס, והו"ו ויצרך 'אותו', היינו האות צרית קודש של יעקב, 'שם', בהשראת השני שמות דקדושה של שם שד"י מלצר והוי"ה מלגאו.

וזדו גם מה ששאל עשו, בראותו את הנשים ואת הילדים של יעקב, ויאמר מי אלה לך, ויאמר הילדים אשר חנן אלקים את עבדך (לג-ה). והקשה הרמב"ן שעשו שאל על הנשים ועל הילדים, וענה רק על הילדים ע"ש. אמנם הלא יעקב שלח לו שליחות, עם לבן גרתי (לג-ה), ותרי"ג מצות שמרתי (רש"י סס). ואם כן מי אלה לך, שנשאת שתי אחיות. ועל זה השיב לו שאין צוה איסור, דכיון שנתגיירו הם כקטנים שנולדו שאין בהם אחוה, והמה הילדים אשר

רק עון וחטא לא נמנע בו, אלא חיפש על כל פנים איזה נדנדוד ואצק מחטא, אצק רצית אצק לשון הרע וכו', 'ויאצק' איש עמו, למנאח אצלו אצק חטא, ולא יכול לו, אז גם ממנו נשלם כבוד ה' שיוכל לוומר שירה, וצוה נשלם גם השירה מכל הצריאה, שנתמלא תכלית כל חלקי הצריאה. ולכן קראו בשם ישראל, שיר א-ל, שצוה שזכה כי שרית עם אלקים ואנשים ותוכל, והס"מ השיג שליחותו האמיתי לזה העולם, אז נשלם השיר לא-ל עליון מכל הצריאה יחד.

והנה מצוה צתיקוני זהר (תיקון כג עו.) דמי שפוגם בצלות צרית קודש, שורה עליו שם ס"מ מלצר, ושם שט"ן מלגאו. ולעומת זה מי שאינו פוגם, ושומר עצמו בטרה, אזי שריא ציה בצלות צרית קודש, שם שד"י מלצר, ושם הוי"ה מלגאו ע"ש. (והאריך צוה צישמה משה פ' מקץ עה"פ ירד ירדו). והנה שרו של עשו, הוא הס"מ, רצה לפגוע ביעקב, ולהשרות שמו עליו, ולא יכול לו, כי אין צו שום פגם, אפילו אצק חטא. אצל כאשר נגע בכף ירכו, שם מצא אצק חטא לפי גודל מדריגתו של יעקב, עבור החטא של שתי אחיות. ואם כי כבר כתבו המפרשים (עיין חוקני פ' וישע), כי צהיות שנתגיירו לאה ורחל צנישואם ליעקב, על כן אין בהם איסור אחיות, דהוי כקטן שנולד דמי

לו מנה רוצה מאתים, יש לו מאתים רוצה ארבע מאות ע"ש. וטבע האדם הוא אף להעשיר, וכן בכל התענוגים ומאות הגוף, הוא רודף תמיד להוסיף תענוג על תענוג, עד אין שיעור. והטעם שצרא הקצ"ה עולמו בטבע זו, שהחומר יחמוד תמיד ליותר ממה שיש לו, וזה לצורך גבוה לרוחניותו של האדם, בקיום מצות ומעשים טובים, שלא יסתפק במה שעושה, וינות דעתו במה שכבר השיג, אלא ישתוקק להוסיף תמיד עוד ועוד מצות ומעשים טובים. ולכן דרשו חז"ל (מכות י.) קרא זה, אהב כסף לא ישבע כסף, שאהב מצות לא ישבע מצות, זה משה רבינו שהתאווה לקיים כל מצוה שצא לידו ע"ש. והיינו כי תכלית צריאת טבע זו, שאהב כסף לא ישבע כסף, הוא כדי שישתמש האדם בטבע זו לגבי קיום מצות ומעשים טובים, שלא ישבע בהמון מצות שכבר קיים, אלא גם כאשר יהיה לו מנה ירצה בכפל מזה.

ובספר אפיקי יהודה (דרוש מקוה מיס) כתב לפרש הכתוב, שמח נפש עבדך כי אליך ה' נפשי אשא (תהלים פו-ד), כי מי שיש לו מדת ההסתפקות זהו שמח במה שיש לו, וכמו שאמרו (אבות ד-ה) איזהו עשיר השמח בחלקו. ומי שאין לו מדה זו, רוצה תמיד עוד, והוא רעב וצמא תמיד, וכמה שיהיה לו יתאוה ליותר. ולכן זיקש דוד המלך, שמח

מן חלקים את עבדך, שזכיתי לגיירם, והם כילדים שנולדו.

והנה השומר צריתו שורה עליו שם שד"ג, והוא על דרך שאמר ה' לאברהם צמנות מילה, אני א-ל שד"י התהלך לפני והיה תמים (י-א). ויש להבין הקשר של שם זה למצות מילה, ושורה על השומרה שלא יפגם. ונראה דאיתא בגמרא (מגינה יב.) אמר רב יהודה אמר רב, בשעה שצרא הקדוש צרוך הוא את העולם, היה מרחיב והולך כשתי פקעיות של שמי, עד שגער בו הקדוש צרוך הוא והעמידו, שנאמר (איוב כו-יא) עמודי שמים ירופפו ויתמהו מגערתו. והיינו דאמר ריש לקיש, מאי דכתיב אני א-ל שד"ג, אני הוא שאמרתי לעולם די ע"כ. ובמדרש (צ"ר ה-ח) אני שאמרתי לשמים וארץ די, שאלמלא כן היו מותחין והולכין עד עכשיו ע"כ. והיא פליאה, שלא מנינו כזאת בשאר חלקי הצריאה, כשצרא ה' את השמש והירח והכוכבים, וצמנות חיות ועופות לחלפים, שיתפטו ויתרחבו לאין שיעור, עד שיצטרך ה' לומר די, וצודאי שכפי מה שעלה במחשבה לפניו ית"ש מדתו וגודלו, ככה נצראו.

ונראה כי הכתוב אומר (קהלת ה-ט) אהב כסף לא ישבע כסף. ואמרו במדרש (שם א-ג) אין אדם יוצא מן העולם וחזי תאוותו צידו, יש

טבעו, ואין זכותו לעמוד בו, על כן התחיל ה' בציווי מלואו זו, אני אל-ל שד"י התהלך לפני והיה תמים, אני אמרתי לעולמי די, בשעה שרצתה להחפשט עד אין שיעור, גער זו הקצ"ה והעמידו באמרו די, ומזה נשפע לך הכח להתגבר על יצר התאוות ולומר להם די, ולכן השומר צריחו שורה עליו שם שד"י.

ובזהאי טעמא יש גם על המזוזה שם שד"י מבחון, להורות להאדם כשיולא מציתו, ויש נסיונות מהתאוות השוררת בחולות, והוא הולך למשא ומתן, שיש בו הנסיונות להיות אך להעשיר, וכמה שיהיה לו לא תשבע נפשו, על כן הוא נותן ידו על השם שד"י שיש על המזוזה, להתבונן לרגע כמה שאמר ה' לעולמו די, וניתן צוה כח לכל הבריאה שיאמר כל אחד גם לעולמו די, ולא ירדוף אחר מותרות, וישלוט על תאוותיו, כי ה' נתן לו צוה הכח שיוכל לומר די.

ובזה נצוה לצאר צפרשתנו, כאשר שלח יעקב מנחתו לעשו, השיב לו עשו, יש לי רב, אחי יהי לך אשר לך. ויאמר יעקב אל נא אם נא מנאתי חן צעיניך, ולקחת מנחתי מידי, כי על כן ראיתי פניך כראות פני אלקים ותרנני, קח נא את צרכתי אשר הבאת לך, כי חנני אלקים וכי יש לי כל (ג-ט). וברש"י פירש, כי על

נפש עבדך, שיתן לו מדת ההסתפקות להיות שמח בחלקו צעיני הגשמיים. והטעם שהוא צריך לבקש רחמים על זה, ואינו משתדל בצעמו לעקור מדה זו לגמרי, כי אליך ה' נפשי אשא, כאשר זה נוגע לעיני רוחניים, אליך ה', אז אין להסתפק כמה שיש לו, אלא יש לו לישא נפשו לבקש עוד ועוד, ועל כן אני מפיל תחנה וצקשה, שמח נפש עבדך ע"כ. (הוצא באהבת חיים פ' תצא).

ולכן כאשר צוה ה' את הארץ, חומר העולם הזה, נתן צוה מתחלה טבע לרוח להתרחצ ולהחפשט, כי זה תהיה קדר העולם, שלא יסתפק לעולם כמה שיש לו, ומכל תענוג לא ישבע לעולם, אלא ישאף להיות לו עוד יותר. ומנא הטבע לא היה מסתפק הארץ בגודלו, והיה מותח והולך עד עכשיו, ועדיין לא יתמלא תאוותו ושאיפתו. והקצ"ה אמר לעולמו די, וצוה נתן צטבע שיוכל האדם לומר גם לשאיפתו די, ולהיות שמח בחלקו, להיות לו די סיפוקו.

ובטעם זה ניתנה לאברהם מנחת מילה בשם שד"י, כי המילה צוה להחליש כח התאוה שבאדם, וכמו שכתב הרמז"ם בספרו מורה נבוכים (ח"ג פרק יח), שלא ירדוף אחר תאוותיו, ויסתפק כמה שהותרה לו התורה. ולא יאמר האדם שזהו נגד

המנחה שהציא לו, אינה מפרצת פרצה
בנכסיו, ואחר שנתן לו מה שנתן לו
במנחה, ניכרים נכסיו כאשר היו
מקודם, כולם בשלימות צלי מחסור
ע"כ.

והנה מדה זו שיהיה האדם שמח
בחלקו ומסתפק במה שיש לו,
זה בא משם שד"י, שאמר לעולמו די,
וברכה זו נתברך אז יעקב משרו של
עשו, ויברך אותו שם', שישרה עליו
שם הוי"ה ושם שד"י שעולה מספר
ש"ס. ואם כן לא איכפת ליה, ולא
כואב לו כלל, מה שנחסר הונו
במנחתו, כי הוא יש לו תמיד כל',
ואומר תמיד לעולמו די. ומה גם
שנתברך בשם הוי"ה, שבכחו להתברך
גם בחוץ לגדרי הטבע, וגם אם יחסר
בדרך הטבע יושלם לו על ידי השם
הוי"ה, וכמזואר באבן עזרא (ריש פ'
וארא) כי שם שד"י מורה על שידוד
המערכה בתוך הטבע, ושם הוי"ה על
חוץ לדרך הטבע ע"ש. (ועיין בישמח
משה פ' וישב עה"פ כי בן זקונים).

ולבן אמרו שנתברך אז יעקב בצרכת
כהנים, כי הכהנים מצרכים,
יברך הוי"ה (במדבר ו-כד) בממון,
וישמרך מן המזיקין (במדבר יא-ה)
ע"כ. ועל זה סיים הכתוב, ושמו את
שמי' על בני ישראל, היינו שני שמות
הללו, שם הוי"ה ושם שד"י שעולים
ביחד מספר ש"ס, שיהיה שמות אלו

כן ראיתי פניך, הן חשוזין לי כראיית
פני המלאך, שראיתי שר שלך וכו'
ע"כ. ויש להזין איך אמר לדמות
ראות פני רשע, שהוא כראות פני
אלקים, אתמהה.

אך הענין הוא, כי עשו אמר יש לי
רצ', אבל לא כל. ויעקב אמר
כי חנני אלקים וכי יש לי כל'. וכתב
בכלי יקר, שכן עשו לעולם אין לו כל,
כי כל מה שיש לו עדיין אין זה הכל,
והוא שואף לעוד ועוד, ויש לו מנה
רוצה מאתים, והרשעים גם כאשר יש
להם כל כסף וזהב שבעולם, נראה
להם שעדיין הם חסרים, ויש להם רצ
אבל לא כל נרצם. אמנם יעקב הוא
שמח בחלקו, כמה שיש לו הרי זה
בבר ה'כל', ואינו צריך ליותר, והוא
לפניו כאילו יש לו כל עכ"ד.

ולבן גם אחר שהפציר יעקב בעשו
ולקח המנחה, נאמר על יעקב,
ויבא יעקב שלם עיר שכם (לג-יח),
ודרשו חז"ל (שבת לג:): שלם בממונו
ע"ש. אם כי נתחסר הונו מהמנחה
הגדולה שלקח עשו, מכל מקום הוא
מוצל עצמו שלם בממונו כמקדם. הוא
יש לו כל' עם המנחה שברשותו, ואם
מן השמים נזדמן לו שצריך ליתן
מנחה לעשו מהונו, ורכשו נתחסר
בזה, עדיין יש לו כל', והוא שמח
בחלקו כמקדם. ועיין באור החיים
הק', וכי יש לי כל, שיכוין לומר כי

(במדב"ר י-ה), והוא נשלח לקרוח שמו ישראל, להודיעו שיסור על אלקים ואנשים ולא יירא ממנו, ואם כן ממילא שמו של המלאך ישראל. וכתב עוד, כי שם מלאך זה ישראל, מנאחי צקודי רזי רזיאל (מא-ג) שהוא מלאך יום השבת. ויש לומר שזהו שאמרו צב"ר (ס"פ יא), שאמר לה הקב"ה לשבת, כנסת ישראל הוא בן זוגך. וכתבו התוס' (פנהדרין לו: ד"ה מכנף) שם תשובות הגאונים, שאין בני ארץ ישראל אומרים קדושה אלא בשבת, דכתיב גבי חיות (ישעיה ו-ג) שש כנפים לאחד, וכל כנף הוא אומר שירה אחת ציוס שששת ימי החול, וכשיגיע שבת אומרים החיות לפני המקום, רבש"ע אין לנו עוד כנף, והקב"ה משיב להם, יש לי עוד כנף אחד בצרף שאומר לפני שירה, שנאמר מכנף הארץ ומירות שמענו ע"ש. וזהו שאמר כאן, שמלאך ישראל, שהוא מלאך יום השבת, אמר שירה מכנף הארץ וכו' ע"כ.

וְלִבְאוּרָה יֵשׁ לְהַצִּין הָרִי יִשְׂרָאֵל
אומרים שירה לה' בכל יום, ולא רק ציוס השבת. ונראה דאיתא בגמרא (חגיגה יב:) שבעה רקיעין הן וכו', מעון, שבו כחות של מלאכי השרת שאומרות שירה צלילה, וחשות ציוס מפני כבודן של ישראל [שמקלסין ציוס], שנאמר (תהלים מז-ט) יומם י"וה ה' חסדו [י"וה למלאכים

עליהם ממש, שם שד"י מלצר ושם הו"ה מלגאו, ואז אני אצרכם. — וזהו שאמר לו יעקב, ולקחתי מנחתי מידי, לא כואב לי חיסור המנחה ותוכל ללוקחו, כי על כן ראיתי את פניך כראות פני אלקים, אני רואה אותך כעת בזמן שראיתי את פני המלאך, שצירך אותי בשני שמות הללו, ואם כן לא חסר לי כלום, כי חנני אלקים וכי יש לי 'כל'.

וְהִנֵּה צַפְרָקִי דְרָבִי אֲלִיעֶזֶר (פרק לו)
כתב, כיון שעלה עמוד השחר, אמר לו המלאך שלחני, שהגיעה עת עמידתי לשרת [לשורר] ולומר לפני הקב"ה. ולא רצה יעקב לשלחו. מה עשה המלאך, התחיל לשורר ולומר מן הארץ. וכשמעו העליונים את קול המלאך שהיה משורר ומומר מן הארץ, אמרו, בשביל כבוד הצדיק אנו שומעים את קול המלאך מן הארץ, ועליו הכתוב אומר (ישעיה כד-טז) מכנף הארץ ומירות שמענו צדי לצדיק. ועוד [פעם] אמר לו, שלחני. אמר לו יעקב איני משלחך עד שתצרכני, שנאמר לא אשלחך כי אם צרכתני, וצרכו שנאמר ויצרך אותו שם. ועוד אמר לו שלחני, אמר לו איני משלחך עד שתאמר לי מה שמך, וקרא שמו ישראל כשמו, שנקרא שמו ישראל וכו' יעו"ש.

וְכַתֵּב בְּצִיאֹר הַרְדִּיל, כי המלאך נקרא על שם שליחותו

הלא ניתן לו צלי גבול ע"כ. וכן כתב בחנוכת התורה (אות רצ). אך אכתי צריך ביאור, הא סוף כל סוף העולם מוגבל הוא, ואם יש הרבה מענגין את השבת, הלא ינטרכו לחלק ציניהם, ותמיד יתאזה להיות לו עוד יותר, ואכתי תקשה איך יתכן שיתנו לו כל משאלות לבו, ויהא לו נחלה צלי מצרים, בעולם מוגבל שיש בו מיצר.

ויש לומר כי כל גבול קרוי בלשון חכמינו ז"ל בשם מיצר, שהוא גם לשון נער ונר ומכאוב. והיינו משום שכאשר יש להאדם דבר בגבול, מיצר לו למה אין לו יותר קצת מזה, ואם גבולו מנה, מיצר על מאתים שחסר לו עוד. אמנם נחלת יעקב הוא, כי חנני אלקים וכי יש לו כל, שמסתפק במה שיש לו, הוא יש לו ברכה של הסתפקות, ואומר לעולמו די, והוא שבע רצון בכל אשר ימצא לו. והמענג את השבת, אז והאכלתיך נחלת יעקב אביך, לזכות למתנה זו וכי יש לי כל, וממילא הנחלה שלו הוא 'בלא מצרים', שלא מנטער וכואב שאין לו עוד יותר, אלא שמת בגבולו, ואין בו מיצר. ומי שלא זכה לידי מדה זו, אי אפשר ליתן לו משאלות לבו, שזהו דבר שאין לו סוף, ואין צמציאות ליתן לו כל העולם, ורק המענג את השבת שנותנין לו נחלה צלי 'מצרים', והוא מסתפק במה שיש לו, לאדם כזה

לשחוק, כדי לעשות חסד לנריכים חסד, והם התחתונים], וצליה שירה עמי [שירו צרקייע עם שיר שלי שקילסתי ציום] ע"כ. ואם כן זמן קילוסן של ישראל הוא ציום, וזמן קילוסן של המלאכים הוא צליה, ועל השבת אין להם כנף, לכן אז משלימין ישראל את השירות גם צליה. ולכן מנהג ישראל תורה הוא, להאריך בזמירות שירות ותשבחות צליל שבת קודש דייקא, כי אז המלאכים השות, ורק מכנף הארץ זמירות שמענו.

אמנם נראה צוה עוד, דאיתא בגמרא (שבת ק"ח). כל המענג את השבת, נותנין לו נחלה צלי מצרים [כלומר אין לה קץ] שנאמר (ישעיה נח-ד) אז תתענג על ה' וגו', והאכלתיך נחלת יעקב אביך וכו', ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה (בראשית כח-ד) ע"כ. ובעין יעקב כתב בהג"ה בשם הגאון רבי העשיל ז"ל, דהשכר הזה הוא מוכרח לשומרי שבת, דהא אמרו (שם) כל המענג את השבת, נותנין לו משאלות לבו, שנאמר (תהלים לו-ד) והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך ע"כ. ולכאורה איך אפשר למלא כל משאלותיו, הא כל שנותנין לו יותר שואל יותר, דמי שיש לו מנה רוצה מאתים, ואין אדם מת וחצי תאותו צידו. אמנם צהנתן לו נחלה צלי מצרים וגבול, אזי נתמלא משאלות לבו, כי איך יתכן שיבקש יותר ויותר,

וְלַמְדֵרִיגָה זו אדם זוכה ציוס שבת
קודש, שמעיד על הצורה

עולם, כי ששת ימים עשה ה' את
השמים ואת הארץ, וברגע אחד צרף
יש מאין. וכל הצריחה עומדת רק
בהצל אחרי פיו, ובהסיר ההשגחה
לרגע, העולם יוכל לחזור לתוהו ובוהו.
ובמחשבה זו הוא מסתובב כל יום
השבת ששוכת ממלאכתו, אז הוא צרף
לידי מדה זו, להשליך כל יתבו ה',
להאמין באמת לאמיתו שיש לו 'כל',
שחס ה' הטוב והמטיב לא נתן לי
יותר, הרי זה באמת כל נורכי, והוא
שמת בחלקו.

וְיֵצֵא זה אומרים בתפלה, ישמחו
במלכותך שומרי שבת וקוראי
עונג, עם מקדשי שביעי, כולם 'שצעו'
ויתענגו מטובך. כי בדרך כלל, האדם
המתענג רוצה תמיד עוד יותר, ויש לו
מנה רוצה מאחיס, ולא נעשה שבע
מתענגו. ורק באכילה יש לאדם
שביעה, עד שאחר שנעשה שבע, הוא
קץ במאכלו, והוי מאכלו אכילה גסה,
לא כן בשאר התענוגים. אבל העם
מקדשי שביעי כולם 'שצעו' ויתענגו
מטובך, הם נעשים שבעים, עד שאין
להם נורך יותר ממנה שניתן להם. ואנו
מתפללים 'שצענו מטובך', שהטוב שה'
מנחיל לו, לא יציאנו לידי נמאון שירצה
עוד יותר, אלא יזכה להיות שבע
מהטוב שהנחיל לו ה', והאכלתיך נחלת
יעקב אביך, שאמר כי יש לי כל.

יכולים ליתן כל משאלות לבו, שהם
בגבול כפי צרכי חיו.

וְלַמְדֵדָה זו של הסתפקות, להיות
שמת בחלקו, עד שיוכל
לומר בלב שלם יש לי 'כל', זוכין על
ידי קדושת השבת קודש. והוא, כי
הסיבה שהאדם רודף אחר הון
ועושר, וגם כאשר יש לו כבר אלפים
ורבבות לא ישקוט, בדרך כלל זהו
משום שרוצה להיות בטוח שלא יחסר
לו גם צימי זקנה, או שכאשר יארע
לו הפסד במקום אחד ישאר לו
במקום אחר. וגם כאשר יש לו כבר
די והותר לעצמו, הוא חושב על בניו
ובני בניו, שיוכל להניח הונו להם,
שגם המה יהיו עשירים. אבל המאמין
האמיתי שידע ומכיר שהכל הוא
מאתו ית"ש, והעושר והכבוד מלפניך,
וה' מוריש ומעשיר, ומחשבות האדם
הצל ותוהו, ורבות מחשבות בלב איש
וענת ה' היא תקום. אי אפשר
להאדם להצטיח עושר לעצמו ולבניו,
והרבה שלוחין למקום להוריש
ולהעשיר, אז הוא משליך יתבו על
ה', וסמוך לבו על ההשגחה העליונה,
והוא מאושר בכל מה שה' משפיע
לפניו. ותחת להשקיע ראשו ומוחו
להרבות הון, הוא עוסק להרבות
מצות וצמעשים טובים. ומרגיש עצמו
מאושר במה שיש לו, ובכל מצב
שהוא עומד, משבח לה' באומרו כי
חנני אלקים ויש לי 'כל'.

הארץ זמירות שמענו, גם בני אדם למטה באים להשגה זו, ושירתם שלימה, כי יש להם ההרגשה שיש להם כדי שביעה, ושירתם דומה אז לשירת המלאכים.

ובזה יש לומר מה שאמר יעקב, עם לבן גרתי ואחר עד עתה, ויהי לי שור וחמור וגו' (לז-ה). וזרש"י דקדק על אומרו לשון יחיד 'שור וחמור'. ונראה כי יעקב היה תמיד שמח בחלקו, וגם בשעה שנתרבה הוגו, והיה לו שורים וחמורים הרבה, היה שוה זאת צעיניו כאלו היה לו שור וחמור אחת, שלא נתרבה שמחתו בריבוי ההון, כי בכל מה שיש לפניו יש לו 'כל'. ולזה זכה על ידי מצות שבת, שנותנין לו נחלה בלי מצרים, שלעולם לא מיצר לו על נחלתו, הן ברב והן במעט. והנה אמר עם לבן גרתי, ותר"ג מצות שמרתי. ופירשו דקאי על מצות שבת ששקולה כנגד כל התר"ג מצות, וכמו שאמרו חז"ל (שמ"ר כה-טו) מצינו בתורה בנביאים ובכתובים ששקולה שבת כנגד כל המצות ע"ש. ועל ידי זה זכיתי ויהי לי שור וחמור, שאני מסתפק במה שיש לי, אפילו רק עם שור וחמור אחת. ואין לך לשנוא אותי על צרכת אבי, כי הצרכות שלנו שונות זו מזו, אלכל הצרכה היא ריבוי הון, ואכלי הצרכה ריבוי מדת ההסתפקות, וזוה יש לי כל.

ואמר הכתוב על יעקב אבינו, ויבא יעקב שלם וגו' ויתן את פני העיר (לג-יח). ובמדרש (ב"ר ע"ט-ו) נכנס בערב שבת עם דמדומי חמה מצעוד יום, וקבע תחומין וכו' ע"כ. ובגמרא (שבת לג:) רב אמר מטבע תקן להם, ושמואל אמר שווקים תקן להם ע"כ. והיינו שבניסות השבת קבע להם יעקב תחומין, שיהיה לכל אחד מהם גבול ותחום למשאלות לבו, להיות שבע מטוב נחלתו, ולא יהיה לו גבולו 'למיצר', להיות צר לו למה אין לו יותר, אלא יהיה לו 'לתחום', עד שאמר יש לי כל. וזוה תיקן להם המטבע, שלא יהיה רעב וצמא להון, עד שלעולם לא יגיע גם לחצי תאותו, ולדבר זה זוכין בבניסת השבת וכנ"ל.

ובזה נבוא אל המכוון, כי באמת ישראל אומרים שירה לה' בכל יום תמיד על החסד שעושה עמהם בכל עת ובכל שעה. אבל השירה פגומה, כי מיצר וכואב עדיין למה לא ניתן לו עוד יותר. וכאשר אומר שירה על המנה, הוא מיצר על מה שלא ניתן לו עדיין מאחים, ולכן עיקר השירה הוא ממלאכי מרום ששירתם שלימה בלי פגם. אך צבא יום השבת, אשר כולם 'ישבעו' ויתענגו מטובך, שאז נוחלים נחלה בלי 'מצרים', שבאים למדרגה כי חנוי אלקים ויש לי כל, והאכלתיך נחלת יעקב אביך, אז מכנף

והנה בסוף הפרשה האריך הכתוב למנות תולדות עשו ובניו, ובדאי שטמונה בזה רמזים רבים. ואמרו חז"ל (סנהדרין נט.) שמנשה בן חזקיה היה יושב ודורש בהגדות של דופי, וכי לא היה לו למשה לכתוב אלא ואחות לוטן תמנע (לו-כה), ותמנע היתה פלגש לאליפז (לו-יג) ע"ש. ואמרו חז"ל (שם) דתמנע צעי לאיגור, צאתה אלל אברהם יחזק ויעקב, ולא קבלה, הלכה והיתה פלגש לאליפז בן עשו, אמרה מוטב תהא שפחה לאומה זו [לבני אברהם יחזק ויעקב שהם יראי שמים], ולא תהא גבירה לאומה אחרת [ולכן נעשית פלגש לאליפז בן עשו, שהיה מזרע יחזק] ע"כ.

וזהו זה אמר הכתוב, ואחות לוטן תמנע, דכמו שמנינו בעשו שאמר יש לי רב, כן מנינו גם בלוט, שאמר הכתוב, ולא נשא אחת הארץ לשבת יחדיו, כי היה רכוש רב' (יג-ו). תמיד אין לו כל זורכו אלא יש לו רב, וגם חזי תאותו אין לו צידו. וכן בשאר התענוגים אין לו די סיפוקו, וישא לוט את עיניו, וירא את כל ככר הירדן כי כולה משקה וגו', ויצחר לו לוט את כל ככר הירדן וגו' (יג-ז). וברשי' על שהיו שטופי זמה, בחר לו לוט בשכונתם (הוריות י:) ע"כ. ומי ששקוע בתאות ממון עם תאות הגוף, נעשה עבודת ה' קשה בעיניו, ומואל תמיד מניעות וקרירות לגשת לעבודת ה'. והנה שני דברים הקרובים זה לזה, נקרא בלשון הכתוב בשם אחות, ועל דרך שנאמר (משלי ז-ד) אמור לחכמה אחותי את. ועל זה אמר, ואחות לוטן תמנע, מי שמתנהג בלוט, שרכשו רק רב, ונושא עיניו לככר הירדן, אז אחותו תהא תמנע, מניעות בעבודת ה'.

והתורה הקדושה כתבה לנו פרשה זו ללמד ממנה מעלת איכות החיים של זרע האבות, שגם גויה השיגה שמוטב להיות שפחה לאומה זו, מלהיות גבירה לאומה אחרת, וכן יזכנו ה' ללכת בדרך אבותינו הק', בדרך ישראל סבא, עד עולם.

וגראה על דרך רמז, על פי מה שפירש צעל יסוד העבודה מסלונים ז"ל, ותמנע היתה פלגש לאליפז, שהמניעה שעמה נפגש איש יהודי בכל עבודתו, ואשר מונעת אותו מלעלות במעלות הקודש, צאה אל אברהם ולא קיבלה, אל יחזק ולא קיבלה, אל יעקב ולא קיבלה. אין מניעות בעבודתו ית' אמרו הם, וכל המכשולים היו כאין נגדם בעבודתו ית'. עד אשר צאה אל עשו וקיבלה, ותמנע היתה פלגש לאליפז, כל מניעה ומכשול הכי קטן מקבלו, ונעמד על מקומו מלינך הלאה בתורה ועבודה ודפח"ת. (מוצא בספר מרן הרמ"ח אות נב.)

נתנדב ע"י ידידינו
הרב ר' יצחק יונה בראדי שלימ"א
לרגל השמחה השרויה במעונו
בנישואי בנו החתן אברהם יוסף נ"י למזל טוב

נתנדב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' ישראל אייזיקסאהן הי"ו
לרגל השמחה הכפולה השרויה במעונו
באירוסיו בנו החתן נ"י
ובתו הכלה תחי' למזל טוב

נתנדב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' מרדכי אנשיל לאקס הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בתו למזל טוב

נתנדב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' שמואל יהוקאל שפארן נ"ו
לרגל תגלחת בנו
כמר אברהם נ"י

הרוצה לנדב להוצאת הגליון יפנה
להר"ר יואל ברא"ש פייערווערקער הי"ו 718.387.5770